

APROBAT
Vicepreședinte interimar
al Curții de Apel Nord

Elena Grumeza

Notă informativă

Generalizarea practicii judiciare privind elucidarea aspectelor practice în examinarea litigiilor de familie, inclusiv cu implicarea minorilor

Prezenta *Notă informativă* elaborată în conformitate cu obiectivele *Direcției Sistemizare și Generalizare a Practicii Judiciare*, propuse pentru anul 2025, semestrul I are ca scop elucidarea aspectelor juridice și practice în cadrul examinării litigiilor de familie cu implicarea minorilor, identificarea erorilor judiciare admise în procesul de îndeplinire a justiției în aceste categorii de cauze, de către instanțele de fond din raza de activitate a Curții de Apel Nord pentru anul 2024, care au condiționat casarea hotărârilor supuse examinării, și propunerea direcțiilor concrete de **unificare a practicii judiciare și implementare deplină a standardelor de protecție a copilului**.

Examinarea litigiilor de familie cu implicarea minorilor impune o abordare judicioasă, sensibilă și prioritară, în acest scop, standardele internaționale – în special *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*, *Recomandările Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului*, precum și bunele practici europene – trebuie **armonizate și aplicate consecvent în activitatea judiciară internă**.

Curtea de Apel Nord subliniază necesitatea consolidării unei practici judiciare **unitare, coerente și centrate pe protecția copilului** în cauzele de familie. Uniformizarea jurisprudenței nu constituie doar un instrument de eficiență procedurală, ci o condiție esențială pentru garantarea respectării **drepturilor copilului** în procesul de justiție.

Litigiile de familie cu implicarea minorilor trebuie tratate cu maximă atenție, responsabilitate și sensibilitate, având în vedere **vulnerabilitatea și nevoile specifice ale copilului**, indiferent de natura conflictului dintre părinți.

Sub acest aspect au fost studiate **358 cauze civile** parvenite în această perioadă la Curtea de Apel Nord și plasate în *Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor*, fiind studiate în acest sens și *fișele de evidență statistică* a dosarelor civile, aflate în procedură de examinare pentru aceeași perioadă.

Analiza deciziilor/încheierilor s-a desfășurat detaliat, conform soluțiilor emise, structurate pe fiecare judecător în parte și instanța de fond emitentă.

Cadrul normativ național și internațional relevant:

1. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994, publicată în Monitorul Oficial al R.M nr.1 din 12.08.1994;
2. *Codul familiei al Republicii Moldova* nr. 1316-XIV din 26.10.2000, în vigoare din 26.04.2001, publicat în Monitorul Oficial al R.M. nr. 47-48 din 26.04.2001;
3. *Codul civil al Republicii Moldova* nr. 1107-XV din 06.06.2002, în vigoare din 12.06.2003, publicat în Monitorul oficial al R.M. nr. 82-86 din 22.06.2002;
4. *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova* nr. 225-XV din 30.05.2003, intrat în vigoare din 12.06.2003, publicat în Monitorul oficial al R.M. nr. 111-115 din 12.06.2003;
5. *Legea nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, în vigoare din 02.08.2013, publicat în Monitorul Oficial al R.M. nr. 167-172 din 02.08.2013;
6. *Legea nr. 338 din 15.12.1994 cu privire la drepturile copilului*, în vigoare din 09.03.1995, publicat în Monitorul Oficial al R.M. nr. 20 din 09.03.1995;
7. *Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (New York, 1989)*, în vigoare pentru R.M. din 25.02.1995, ratificată prin Legea nr. 338-XIII din 15.12.1994, publicată în Monitorul Oficial al R.M. nr. 20 din 09.03.1995;
8. *Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO, Roma, 1950)*, în vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997, ratificată prin Legea nr. 1295-XII din 24.07.1997, publicată în Monitorul Oficial al R.M. nr. 54-55 din 16.10.1997;
9. *Convenția de la Haga din 25.10.1980 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii*, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.08.2011, ratificată prin Legea nr. 87 din 21.04.2011, publicată în Monitorul Oficial al R.M. nr. 109-112 din 01.07.2011;
10. *Convenția de la Haga din 1996 privind protecția copiilor și răspunderea părintească*, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.08.2014, ratificată prin Legea nr. 53 din 02.04.2014, publicată în Monitorul Oficial al R.M. nr. 110-114 din 06.05.2014;

11. Observațiile generale ale Comitetului ONU (nr.12 și nr.14) privind ascultarea copilului și interesul superior;

13. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.6 din 17.11.2014, Cu privire la practica judiciară de examinare a cauzelor civile ce țin de decăderea din drepturile părintești.

I. Considerații generale privind natura juridică a litigiilor de familie cu implicarea minorilor.

Cauzele civile care implică minori sunt deosebit de sensibile și complexe din punct de vedere juridic, având în vedere vulnerabilitatea minorilor și necesitatea protecției acestora. Natura juridică a acestor cauze se caracterizează printr-o dublă dimensiune: una care vizează protecția drepturilor și intereselor minorului, iar cealaltă care urmărește respectarea normelor legale ce reglementează relațiile civile între persoane, inclusiv cele dintre părinți și copii, între minori și autoritățile statului sau între minori și terți. Examinarea corectă a cauzelor civile ce implică minori are o importanță deosebită, deoarece deciziile luate în aceste cazuri pot influența direct dezvoltarea, stabilitatea emoțională și bunăstarea pe termen lung a minorilor. Orice eroare judiciară în astfel de cazuri poate avea efecte dezastruoase asupra copilului, inclusiv traume psihologice, pierderea unor legături afective esențiale, sau chiar compromiterea procesului educativ.

Examinarea corectă a cauzelor care implică minorii este necesară nu doar pentru a proteja drepturile acestora, dar și pentru a asigura o stabilitate socială și emoțională pe termen lung. Un proces bine gestionat poate preveni conflictele care ar putea afecta relațiile familiale sau comunitare și poate asigura o integrare adecvată a minorului într-un mediu sănătos. Responsabilitatea instanțelor judecătorești este uriașă în acest sens, iar tratamentul corect al acestor cauze este fundamental pentru asigurarea unui viitor mai bun pentru tinerele generații. Litigiile de familie reprezintă un domeniu deosebit de sensibil în dreptul civil, implicând adesea conflicte între membrii unei familii, dar având și un impact direct asupra minorilor, care sunt cei mai vulnerabili în astfel de situații. Practica judiciară în acest domeniu este esențială pentru asigurarea unui cadru juridic stabil, echitabil și de protecție al drepturilor tuturor părților implicate, cu o atenție specială acordată interesului superior al minorului.

Printre principiile fundamentale care ghidează practica judiciară în litigiile de familie se numără:

 Protecția interesului superior al copilului. Acesta este un principiu fundamental, aplicat indiferent de natura conflictului familial, și implică

protecția drepturilor copilului, asigurându-se că soluțiile adoptate nu îi vor dăuna dezvoltării psihologice, emoționale sau educative. Legislația națională recunoaște drepturile copiilor la o viață de familie stabilă și armonioasă și garantează că, în cadrul procesului de soluționare a litigiilor de familie, se va pune accent pe protecția acestora de orice formă de abuz.

- + **Prevenirea abuzurilor și neglijenței.** Instanțele trebuie să fie extrem de vigilente în cazurile în care se aduc acuzații de abuz sau neglijență, având obligația de a proteja minorul de orice formă de daune fizice sau psihologice.
- + **Stabilirea unui cadru legal clar și echitabil.** Atunci când se examinează astfel de cauze, trebuie asigurată o procedură transparentă și echitabilă, iar instanțele trebuie să colaboreze cu psihologi, asistenți sociali și alți specialiști pentru a înțelege pe deplin nevoile minorilor.
- + **Dreptul la opinie al copilului.** *Articolul 54 din Codul familiei* consacră un principiu esențial al dreptului familiei modern – *ascultarea și respectarea opiniei copilului*. Acesta reflectă alinierea legislației naționale la standardele internaționale, în special *art. 12 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*. Audierea copilului, atunci când are capacitatea de a-și forma și exprima o opinie, este nu doar un drept, ci și un instrument de protecție a interesului superior al minorului. Exprimarea opiniei devine relevantă în măsura în care copilul demonstrează o maturitate corespunzătoare vârstei sale, iar această opinie trebuie analizată atent, fără a fi absolutizată, pentru a evita riscul instrumentalizării copilului în conflictele familiale.
- + **Implicarea autorităților tutelare și a experților.** Implicarea direcțiilor pentru protecția copilului este frecventă, dar rapoartele întocmite sunt uneori superficiale sau părtinitoare. Nu există o cultură juridică solidă privind expertizele psihologice în cauzele de familie. În multe jurisdicții, implicarea unor specialiști (psihologi judiciari, asistenți sociali independenți) este obligatorie.

În anul 2024, subiectul este deosebit de actual din următoarele considerente:

- *Numărul în creștere al cauzelor de divorț, partaj și stabilire a custodiei minorilor;*
- *Creșterea complexității cazurilor (familii transnaționale, cazuri de abuz, relocare internațională etc.);*
- *Necesitatea alinierii Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene în contextul integrării europene;*
- *Cerințele formulate de Curtea Supremă de Justiție privind aplicarea unitară a legii;*

- *Demersurile sistemului judecătoresc de a se moderniza prin implementarea instruirii continue a magistraților și a ghidurilor de practică unificată.*

II. Analiza statisticii judiciare cu privire la examinarea cauzelor civile cu implicarea minorilor, examinate în indicele "2a".

Conform datelor statistice, în perioada nominalizată în cadrul Curții de Apel Nord s-au aflat în procedură, în ordine de apel (indicele "2a"), 358 cauze civile cu implicarea minorilor, dintre care au fost examinate 224 cauze (62,56%) pentru perioada anului 2024, restul dosarelor neâncheiate la sfârșitul perioadei raportate și care se găsesc în procedură de examinare constituie 134 cauze (37,43%).

Rezultatele generalizării privitoare la acest compartiment relevă că, din 224 cauze examinate, au fost emise următoarele soluții:

- în 85 cazuri (37,94%) a fost respins apelul și menținute hotărârile instanțelor de fond;
- în 1 cauză (0,44%) hotărârea primei instanțe a fost casată cu trimiterea cauzei la rejudecare;
- în 82 cauze (36,6%) a fost restituit apelul;
- în 32 cauze (14,28%) hotărârile instanțelor de fond au fost casate integral cu emiterea unor noi soluții pe caz;
- în 18 cauze (8,03%) au fost modificate hotărârile instanțelor de fond;
- în 6 cauze (2,67%) a fost încetată procedura de apel.

➤ Judecătorii Colegiului civil în perioada raportată au examinat în ordine de apel ("2a"):

1. Elena Grumeza: s-au aflat în procedură 78 cauze, dintre care au fost examinate 43 cauze (55,1%), 5 cauze casate (11,62%) cu emiterea unei noi hotărâri, în 3 cauze a fost modificată hotărârea instanței de fond, în 23 cauze a fost menținută hotărârea instanței de fond, în 12 cauze a fost restituit apelul, rest 35 cauze;
2. Dumitru Corolevschi: s-au aflat în procedură 32 cauze, dintre care au fost examinate 32 cauze (100%), 4 cauze casate (12,5%) cu emiterea unei noi hotărâri și în 1 cauză a fost modificată hotărârea instanței de fond, în 9 cauze a fost respins apelul și menținută hotărârea instanței de fond, în 18 cauze a fost restituit apelul;
3. Natalia Chircu: s-au aflat în procedură 35 cauze, dintre care au fost examinate 35 cauze (100%), 3 cauze casate (8,57%) dintre care 2 cauze casate cu emiterea unei noi hotărâri și 1 cauză casată cu încetarea procesului, în 1 cauză a fost modificată hotărârea instanței de fond, în 17

cauze a fost menținută hotărârea instanței de fond, în 13 cauze a fost restituit apelul, în 1 cauză a fost încetată procedura de apel (retras apelul);

4. Natalia Costas: s-au aflat în procedură 31 cauze, dintre care au fost examinate 10 cauze (32,25%), 1 cauză casată (3,22%) cu emiterea unei noi hotărâri, în 1 cauză a fost modificată hotărârea instanței de fond, în 7 cauze a fost restituit apelul, în 1 cauză a fost încetată procedura de apel (retras apelul), rest 21 cauze;
5. Adriana Garbuz: s-au aflat în procedură 32 cauze, dintre care au fost examinate 32 cauze (100%), 7 cauze casate (21,87%) dintre care 6 cauze cu emiterea unei noi hotărâri și 1 cauză casată cu încetarea procesului, în 3 cauze a fost modificată hotărârea, în 8 cauze a fost menținută hotărârea instanței de fond, în 4 cauze a fost încetată procedura de apel (retras apelul), în 10 cauze a fost restituit apelul;
6. Adrian Ciobanu: s-au aflat în procedură 20 cauze, dintre care au fost examinate 20 cauze (100%), 4 cauze casate (20%), dintre care 2 cauze casate cu emiterea unei noi hotărâri și 2 cauze casate cu încetarea procesului, în 5 cauze a fost modificată hotărârea instanței de fond și în 6 cauze a fost menținută hotărârea instanței, în 5 cauze a fost restituit apelul.
7. Iulia Grosu: s-au aflat în procedură 30 cauze, dintre care au fost examinate 30 cauze (100%), 8 cauze casate (26,66%) dintre care 7 cauze cu emiterea unei noi hotărâri, și 1 cauză casată cu încetarea procesului, în 3 cauze a fost modificată hotărârea instanței de fond, în 10 cauze a fost menținută hotărârea, în 9 cauze a fost restituit apelul.
8. Stanislav Grosu: s-au aflat în procedură 41 cauze, dintre care au fost examinate 15 cauze (36,58%), 1 cauză casată (6,66%) cu trimiterea la rejudecare, în 1 cauză (6,66%) a fost modificată hotărârea instanței de fond, în 8 cauze a fost menținută hotărârea, în 5 cauze a fost restituit apelul, rest 26 cauze.
9. Ivan Parii: s-au aflat în procedură 31 cauze, dintre care au fost examinate 3 cauze (9,67%), în 1 cauză (33,33%) a fost menținută hotărârea instanței de fond, în 2 cauze a fost restituit apelul, rest 28 cauze.
10. Stela Procopciuc: s-au aflat în procedură 4 cauze, dintre care au fost examinate 4 cauze (100%), în 3 cauze (75%) a fost menținută hotărârea instanței de fond, în 1 cauză a fost restituit apelul;

Judecătorilor enumerați mai jos, au fost rerepartizate prin PIGD cauzele în rest, aflate în procedura judecătorilor demisionați, după cum urmează:

11. Radu Holban: se află în procedură 8 cauze, rest 8 cauze;

12. Svetlana Ghercavii: se află în procedură 3 cauze, rest 3 cauze;

13. Cristina Prisacari: se află în procedură 4 cauze, rest 4 cauze;

14. Alina Ţihonschi: se află în procedură 9 cauze, rest 9 cauze.

În tabelul de mai jos se indică care sunt indicii statistici privind examinarea cauzelor civile în ordine de apel (*indicele "2a"*) de către instanţele de fond din *circumscripţia Curţii de Apel Nord, pentru perioada anului 2024*:

Instanţa de judecată	Total aflate în procedură	Cauze examinate	Menţi nute	Casate	Modificate	Restituite	Încetat (retras apelul)	Rest
Jud. Bălţi (sediul Central)	73	52	26	6	4	15	1	21
Sediul Sângerei	30	18	4	4	3	7	-	12
Sediul Făleşti	19	16	6	1	1	6	2	3
Sediul Glodeni	6	2	1	-	-	1	-	4
Total Jud. Bălţi	128	88	37	11	8	29	3	40
Jud. Soroca (sediul Central)	18	13	3	6	-	4	-	5
Sediul Floreşti	22	18	8	4	3	3	-	4
Total Jud. Soroca	40	31	11	10	3	7	-	9
Jud. Drochia (sediul Central)	38	26	10	4	1	11	-	12
Sediul Râşcani	16	15	8	-	2	5	-	1
Sediul Donduşeni	8	6	2	2	-	2	-	2
Total Jud. Drochia	62	47	20	6	3	18	-	15
Jud. Edineţ (sediul Central)	20	15	7	2	-	6	-	5
Sediul Briceni	12	8	5	-	1	2	-	4
Sediul Ocniţa	4	1	-	-	-	1	-	3
Total Jud. Edineţ	36	24	12	2	1	9	-	12
Jud. Orhei (sediul	49	21	3	1	3	12	2	28

central)								
Sediul Rezina	11	5	1	-	-	3	1	6
Sediul Telenești	11	3	-	1	-	2	-	8
Total Jud. Orhei	71	29	4	2	3	17	3	42
Judecătoria Ungheni	21	5	1	2	-	2	-	16
Total Jud. Ungheni	21	5	1	2	-	2	-	16
TOTAL	358	224	85	33	18	82	6	134

III. Practica judiciară a Colegiului civil și de Contencios administrativ al Curții de Apel Nord în examinarea litigiilor de familie cu implicarea minorilor.

III.1. Temeiurile de casare integrală sau parțială a hotărârilor judecătorești în litigiile cu implicarea minorilor, cu pronunțarea unor noi decizii pe caz.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu *motivele de fapt și de drept*, care formează convingerea în sensul unei *anumite soluții* trebuie să fie *clară și simplă, precisă, conchisă și fermă, să aibă putere de convingere* în scopul de a asigura o bună administrare a justiției, de a întări încrederea justițiabililor în hotărârile judecătorești și de a da posibilitatea instanțelor superioare să-și exercite controlul judecătoresc.

În rezultatul studierii detaliate a deciziilor adoptate și pronunțate de către Colegiile Civile și de Contencios Administrativ ale Curții de Apel Nord, în litigiile de familie cu implicarea minorilor, pentru perioada anului 2024, au fost identificate *următoarele motive de casare care au viciat legalitatea hotărârilor instanțelor de fond*, cu determinarea ***casării lor integrale sau parțiale și pronunțarea unor noi decizii*** pe caz:

- ✓ *Aplicarea și/sau interpretarea eronată a normelor de drept material și/sau procedural* - nerespectarea drepturilor procesuale ale minorului - în acest sens au servit ca motive de casare – refuzul instanței de a fi audiat minorul cu vârsta mai mică de 10 ani la cererea părții reclamante, necitarea legală a participanților la proces (necomunicarea locului, datei și orei ședinței de judecată);
- ✓ *Nestabilirea de către instanța de fond a tuturor circumstanțelor cauzei* care au importanță pentru justa soluționare a cauzei, *constatarea eronată a circumstanțelor speței, aprecierea incorectă a situației de "facto"* – în acest sens, subliniem motive de casare - nerespectarea interesului superior al copilului ca principiu esențial de care urma să se țină cont la adoptarea hotărârii, nu s-a ținut cont de asigurarea

mijloacelor financiare în limita posibilităților ambilor părinți, stabilirea eronată a locului de trai a copiilor minori;

✓ *Aprecierea incorectă a materialului probator, analiza superficială a probelor sau neprezentarea de probe confirmatorii în prima instanță, neprezentarea de probe pertinente și concludente, probele prezentate nu au fost examinate și apreciate multiaspectual;*

✓ *Lipsa motivării temeinice a hotărârii, motivare insuficientă sau neclară care a condiționat casarea totală sau parțială a actului judecătoresc emis;*

✓ *Concluziile instanței de fond nu au elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, sau concluziile instanței se află în contradicție cu probele și circumstanțele speței, sau concluziile instanței de fond au fost eronate.*

Cu titlu de exemplu, este reținută decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți 31 octombrie 2024, care a examinat în ședință publică cererea de apel declarată de C.R. împotriva hotărârii judecătorei Z din 26 decembrie 2023, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată formulată de C.R. împotriva lui C.A., intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și protecția Familiei Orhei, Direcția Asistență Socială și protecția Familiei Dondușeni cu privire la determinarea locului de trai a copiilor minori cu tata, scutirea de la achitarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori.

La data de 26 iunie 2023 C.R. a depus către Judecătoria X sediul central, cererea de chemare în judecată împotriva lui C.A., intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și protecția Familiei Orhei, Direcția Asistență Socială și protecția Familiei Dondușeni cu privire la determinarea locului de trai a copiilor minori cu tata, scutirea de la achitarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori. Prin hotărârea judecătorei Z din 26 decembrie 2023, s-a respins acțiunea înaintată de C.R. împotriva lui C.A., intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și protecția Familiei Orhei, Direcția Asistență Socială și protecția Familiei Dondușeni cu privire la determinarea locului de trai a copiilor minori C.G. a.n. 12.02.2015, și C.A. a.n. 26.05.2017 cu tata C.R. S-a respins acțiunea înaintată de C.R. împotriva lui C.A., cu privire la scutirea de la achitarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori, stabilită în baza hotărârii Judecătorei X din 16 martie 2023. Invocând ilegalitatea și netemeinicia hotărârii instanței de fond, avocatul apelantului C.R., la data de 23 ianuarie 2024, a contestat-o cu apel motivat. Prin Decizia Colegiului civil din 31 octombrie 2024 s-a admis apelul declarat de C.R. s-a casat integral hotărârea Judecătorei X din 26 decembrie 2023 emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată formulată de C.R. împotriva lui C.A. cu privire la determinarea locului de trai al copiilor minori, scutirea de la achitarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori, cu pronunțarea unei noi soluții conform căreia *acțiunea s-a admis parțial*. S-a stabilit domiciliul copiilor minori C.G., născut la de 12 februarie 2015 și C.A.

născută la 26 mai 2017, cu tatăl C.R., în rest s-a respins ca fiind neântemeiată pretenția reclamantului privind anularea titlului executoriu nr. xxx emis de Judecătoria Z. privind încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori C.A din contul lui C.R., în beneficiul lui C.A.

La adoptarea soluției în cauză, acționând în interesul superior al copiilor, Colegiul civil a ajuns la concluzia dată, reieșind din considerentele că la examinarea cauzei în instanța de fond, au fost respinse neântemeiat cerințele părții reclamante de contribuire la acumularea probelor pertinente pentru stabilirea faptului că mama s-a tratat în repetate rânduri de alcoolism, fapt constatat și din declarațiile martorilor, revenind de fiecare dată la acest viciu. Colegiul a accentuat că în condițiile art. 54 din Codul familiei, **refuzul instanței de fond a cererii părții reclamante de a fi audiați în ședința de judecată copiii minori C.G.,** născut la data de 12 februarie 2015 și C.A., născută la data de 26 mai 2017, motivând că copiii nu au împlinită vârsta de 10 ani, a fost total neântemeiat.

În acest sens, Colegiul civil a specificat că prevederile art. 54 din Codul familiei care indica că: *”copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani se va ține cont în mod obligatoriu dacă aceasta nu contravine intereselor lui, **au fost modificate prin LP112 din 09.07.20, M0205- 211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20**”*, iar **art. 54 Codul familiei în redacția nouă nu mai impune condiția ca copilul să aibă vârsta de 10 ani împliniți pentru a putea fi audiat în ședința de judecată.** Or, actualmente acest articol, „Dreptul copilului la exprimarea opiniei,, stipulează că *copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.”*

S-a remarcat că la emiterea soluției apelate *prima instanță a ignorat faptul* că, la examinarea litigiilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului în cazul în care părinții locuiesc separat, urmează să țină cont exclusiv de interesul superior al copilului, interes ce urmează a fi stabilit prin examinarea tuturor criteriilor consacrate în acest domeniu. Or, aceste criterii au fost stabilite atât de practica CEDO, cât și de legislația națională ca fiind: vârsta copilului, posibilitățile părintelui de a-i asigura o bună dezvoltare fizică, intelectuală și morală, atașamentul față de copilul minor, precum și al minorului față de părinți, grija manifestată de părinți în timpul conviețuirii și după despărțirea lor în fapt. Astfel, *instanța de fond urma să realizeze o analiză detaliată a întregii situații de familie și a unei întregi serii de factori, în special de natură emoțională, psihologică, materială și medicală, precum și să realizeze o evaluare echilibrată și rezonabilă a respectivelor interese ale*

fiecărei persoane, cu preocuparea constantă de a găsi cea mai bună soluție pentru copil.

Spre exemplificarea temeiurilor de casare mai sus menționate care au condiționat adoptarea unei soluții este reținută și speța a cărui obiect juridic litigios reprezintă **decăderea din drepturile părintești**. Prin decizia adoptată la 30 mai 2024, Colegiul Civil examinând în ședință publică, cererea de apel declarată de G.V. prin intermediul avocatului M.V. împotriva hotărârii Judecătoriei X din 4 decembrie 2023, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de G.V. către G.R., intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Sîngerei, privind decăderea din drepturile părintești.

La 04 octombrie 2023, V.G. a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva lui R.G., cu privire la decăderea din drepturile părintești. Prin hotărârea Judecătoriei X din 04 decembrie 2023 acțiunea a fost respinsă. La data de 06.12.2023 avocatul M.V. în calitate de reprezentant a V.G. a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei X din 4 decembrie 2023, solicitând casarea hotărârii.

Prin decizia Colegiului din 30 mai 2024, apelul declarat de G.V. s-a admis, hotărârea Judecătoriei X din 4 decembrie 2023, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de G.V. către G.R., intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei X privind decăderea din drepturile părintești, s-a casat integral cu emiterea unei noi hotărâri: cererea de chemare în judecată înaintată de G.V. către G.R., intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei X privind decăderea din drepturile părintești s-a admis. G.R., s-a decăzut din drepturile părintești în privința copiilor minori.

Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii adoptate, Colegiul a admis apelul, a casat integral hotărârea, cu emiterea unei noi soluții pe caz, bazându-se pe cumulul de probe prezentate în raport cu normele de drept aplicabile la caz. Colegiul a reținut că instanța de fond eronat a respins cerințele reclamantei G.V., considerând că din conținutul înscrisurilor prezentate nu s-au reținut careva circumstanțe excepționale sau un comportament nedemn al pârâtului față de copiii minori, care ar putea servi drept temei pentru decăderea lui G.R. din drepturile părintești, or din conținutul actelor prezentate de reclamantă s-a desprins contrariul, la caz interesul superior al copiilor a fost afectat de comportamentul nedemn, amoral și agresiv al pârâtului. Colegiul Civil a atestat că eschivarea de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere, abuz de drepturile părintești, comportamentul cu cruzime față de copil, aplicând violența psihică, comportamentul amoral care a influențat negativ asupra copiilor, alcoolismul cronic sînt temeiuri prevăzute de art. 67 lit. a), c), d), e) și f) Codul familiei. G.R. nu a contribuit material la întreținerea și creșterea copiilor săi, acumulând o restanță de plată la pensia alimentară în mărime de 48 000,00 lei. Astfel, s-a stabilit cu certitudine faptul că G.R. s-a eschivat de la îndeplinirea în mărime deplină a obligațiilor sale părintești față de minorii G.L., G.A. și G.E.. Mai mult,

Colegiul Civil a reținut că, G.R. a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 264¹ alin. (3) Cod Penal, fiindu-i stabilită pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în mărime de 140 ore cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport ceea ce a confirmat imoralitatea intimatului - art. 67 lit. e) Codul Familiei. În temeiul art. 67 lit. f), Colegiul Civil a reținut faptul că G.R. suferă de alcoolism cronic, or potrivit Rezoluției medicale nr. 385 din 07.09.2023, fiind la evidența medicului narcolog de la data de 29.10.2021, acest fapt la fel servind temei de decădere din drepturile părintești. Referitor la temeiul prevăzut de art. 67 lit. d), prin Ordonanța de protecție și încheierea Judecătoriei Z din 06.04.2022, G.R. a fost recunoscut ca agresor familial față de victima V.G cât și a copilului minor G.L. și a fost obligat să părăsească locuința comună. Prin emiterea ordonanței de protecție menționată, Colegiul Civil a considerat că violența fizică/psihică ce a manifestat G.R. față de fiul său minor G.L. a fost constatată.

În aceeași ordine de idei, *aducem ca exemplu speța cu același obiect juridic litigios, decăderea din drepturile părintești, însă, vom elucida aspectele situației contrarii, când instanța de fond a admis acțiunea de decădere din drepturile părintești, iar Colegiul civil, în apel, a casat hotărârea primei instanțe, cu adoptarea unei noi soluții pe caz, și anume de respingere a acțiunii de decădere.*

Astfel, Colegiul civil și de contencios administrativ la data de 15 octombrie 2024, examinând în ședință publică apelul declarat de avocatul S.G în interesele apelantului C.D., în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de C.O. împotriva lui C.D., intervenient accesoriu Organul de Tutelă și Curatelă raionul Z privind decăderea din drepturile părintești. Prin hotărârea Judecătoriei Z din 20.11.2023 acțiunea civilă a fost admisă. S-a decăzut C.D., din drepturile părintești, în privința copilului minor C.A. a.n.24.03.2017, care s-a lăsat spre educarea și îngrijirea mamei C.O.

La data de 18.12.2023 avocatul S.G în interesele apelantului C.D. a declarat apel motivat împotriva hotărârii Judecătoriei Z, sediul Florești din 20.11.2023, solicitând casarea hotărârii, cu pronunțarea unei noi soluții prin care acțiunea civilă să fie respinsă.

Adoptând soluția pe caz, Colegiul civil la data de 15.10.2024, a admis apelul declarat de avocatul S.G. în interesele apelantului C.D., a casat integral hotărârea Judecătoriei Z din 20 noiembrie 2023, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de C.O. împotriva lui C.D., intervenient accesoriu Organul de Tutelă și Curatelă raionul X, privind decăderea din drepturile părintești, cu emiterea unei noi hotărâri, potrivit căreia acțiunea civilă formulată de C.O. s-a respins.

Colegiul civil a conchis asupra admiterii apelului și casării hotărârii primei instanțe, bazându-se pe următoarele temeiuri legale: reținând articolele 60 alin.2, art. 62 alin.1 și 4, 74 alin.1, 68 alin. 1, 2, 67 Codul familiei, precum și Potrivit ***Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.6 din 17.11.2014 Cu privire la practica judiciară de examinare a cauzelor civile ce țin de decăderea din drepturile părintești, pentru***

*decăderea din drepturile părintești pe motivul eschivării de la exercitarea obligațiilor părintești este necesară existența unor probe concludente și pertinente care ar demonstra cu certitudine că părintele (părinții) se eschivează cu rea-credință, inclusiv **cu viclenie**, de la exercitarea drepturilor părintești.*

În situația din speță, potrivit avizului nr.903 din 22.06.2023, întocmit de Direcția Asistență Socială, Sănătate și Protecția Familiei Florești, C.D. fost caracterizat pozitiv, ca fiind o persoană liniștită, calmă, cu un comportament adecvat; plângeri privind comportamentul nedemn al acestuia nu au parvenit.

Materialele dosarului au confirmat faptul că C.D. și-a exercitat obligația de plată a pensiei de întreținere în mărime de 1500 lei pentru copilul său minor, acest fapt a rezultat din certificatul ex. judecătoresc Z.L., nr.3765 din 25.08.2023, în care s-a menționat că debitorul nu a înregistrat restanțe la plata pensiei de întreținere. Din probatoriul administrat completul de judecată a conchis că într-adevăr s-a constatat lipsa comunicării dintre tatăl C.D. cu fiul său, însă **acest aspect al vieții private** a ambelor părți, **nu ține de aplicarea sancțiunii legale**, extrem de dure – decăderea din drepturi părintești, în situația în care acest comportament al tatălui nu a adus daune interesului superior al copilului.

În situația din speță, s-a constatat doar lipsa comunicării între tată și fiu, însă aceste acțiuni, deși au putut aduce prejudicii de ordin moral copilului, totuși nu au pus în pericol securitatea și viața acestuia. Reieșind din cele constatate, Colegiul a apreciat ca fiind neântemeiată acțiunea civilă formulată de C.O., dat fiind că *decăderea din drepturile părintești ar trebui să fie aplicată numai în circumstanțe excepționale, când s-a stabilit că părintele prin acțiunile sau inacțiunile sale a pus în primejdie sănătatea fizică și psihică a copilului, dezvoltarea lui morală, asigurarea condițiilor de trai și materiale, învățătura și instruirea copilului, că părintele a exercitat ocrotirea părintească într-un mod contrar intereselor minorului, periclitând prin aceasta dezvoltarea fizică, morală și intelectuală a copilului, ceea ce nu s-a atestat în speță.*

Un alt exemplu de speță care merită a fi reținută este Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ din 01 octombrie 2024 adoptată pe cauza civilă la cererea de chemare în judecată formulată de S.S. către A.P., intervenient accesoriu Agenția Teritorială de Asistență Socială Nord-Est, UAT de nivelul II r-l X privind stabilirea locului de trai al copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori.

Colegiul a reținut că, la data de 06 iulie 2022 reclamanta S.S. a formulat o cerere de chemare în judecată în către A.P. prin care a solicitat: stabilirea domiciliului copiilor minori A.P., a.n. 18.12.2015 și I.P., a.n. 09.04.2018 cu mama S.S., încasarea pensiei de întreținere a fiicei minore A.P. în mărime de 898,70 lei lunar din momentul depunerii cererii în judecată și până la majoratul copilului.

Prin hotărârea judecătorească Z din 16 noiembrie 2023 acțiunea civilă înaintată de S.S. a fost admisă integral. S-a determinat locul de trai al copiilor minori A. P. și I. P. cu

mama. S-a încasat de la A.P. în beneficiul lui S.S. pensia de întreținere a copiilor minori A.P. în mărime de 1152,20 lei și I.P. în mărime de 898,70 lei.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la data de 30 noiembrie 2023 A.P. a contestat hotărârea primei instanțe, cu apel, solicitând admiterea apelului înaintat, casarea hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă acțiunea înaintată ca neântemeiată.

La adoptarea soluției în cauză, instanța de apel a admis apelul declarat de A. P. a casat integral hotărârea Judecătorei Z din 16 noiembrie 2023 și a emis o hotărâre nouă prin care a fost respinsă cererea de chemare în judecată formulată de S.S. către A. P., intervenient accesoriu Agenția Teritorială de Asistență Socială Nord-Est, UAT de nivelul II r-l Z. privind stabilirea locului de trai al copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori, ca neântemeiată.

Lecturând hotărârea instanței de fond, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în apel în coroborare cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, Colegiul civil a considerat că soluția și concluziile instanței de fond au fost considerate pripite, nefiind elucidate cu suficientă claritate toate circumstanțele importante ale cauzei, cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material și procedural, din motivele ce succed.

Instanța de apel a admis cererea de apel declarată de A.P., a casat integral hotărârea judecătorei Z din 16 noiembrie 2023, cu emiterea unei noi hotărâri prin care a respins cererea de chemare în judecată înaintată de S.S. din temeiurile expuse mai jos.

Reținând prevederile art. 52 alin. (1) în coroborare cu prevederile art. 61 alin. (1), 62 alin.(1), 63 alin. (1) și (2), (3) Codul familiei, Colegiul a menționat că în cazul examinării litigiilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor în situația în care părinții locuiesc separat, urmează să se țină cont exclusiv de interesul superior al copilului. Conform art. 63 alin.(3) Codul Familiei (în vigoare la data înaintării acțiunii în judecată), la determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și *avizul autorității tutelare* în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți. Colegiul Civil a reținut că, potrivit *Avizului privind stabilirea domiciliului copiilor minori* A.P., a.n. 18.12.2015 și I.P. a.n. 09.04.2018 a Direcției Generale Asistență Socială și Protecție a Familiei Florești din 28.11.2022, autoritatea tutelară a considerat oportun stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama S. S. Iar, potrivit *Avizului Agenției Teritoriale de Asistență Socială Nord-Est* nr. xxx din 01 octombrie 2024, *autoritatea tutelară a menționat că la momentul actual, minorele A.P. și I.P. de mai bine de doi ani locuiesc împreună cu tata A.P., astfel consideră oportun stabilirea domiciliului copiilor minori cu tata A.P.*

Faptul că, copii minori locuiesc cu apelantul A.P., este confirmat și prin *certificatul* Primăriei or. XZ nr. yy din 23.11.2023. Potrivit *certificatelor-confirmare* din 10.03.2023 și din 26.09.2023 eliberat de Instituția de Educație Timpurie nr. 9 ”Andrieș”, Florești, s-a confirmat faptul că, copilul minor I.P. frecventează grădinița și

se află în grija apelantului A.P. și a bunicii, iar potrivit *certificatului-confirmare* din 16.03.2023 și 04.10.2023 eliberat de școala primară F., s-a confirmat faptul că copilul minor A.P. este școlarizată și se află în grija tatălui A.P. și a bunicii. Totodată a prezentat importanță și faptul că, potrivit Adeverinței nr. zzz din 02 iunie 2022 eliberată de Primăria or. XZ, intimata S.S. are domiciliul în or. F., str. W și are următoarea componență a familiei: fiicele A. și I. și fiul N., iar potrivit cererii de chemare în judecată adresa de domiciliul a reclamantei S.S. a fost indicată or. XZ, xxy. La acest capitol colegiul a reliefat că, prin cererea din 02.03.2023 depusă în instanța de fond, *însăși intimata S.S., a menționat că copii locuiesc cu părântul*, deoarece ultimul nu a dat acordul la autoritatea tutelară pentru a întocmi custodie pe numele surorii sale pe copiii săi minori, fiind înțelegerea între părți ca minorele să rămână la educația tatălui pe perioada aflării intimei peste hotare. În atare circumstanțe, instanța de fond urma să stabilească cu certitudine locul aflării și domiciliul intimei/reclamante, cât și faptul unde și cu cine locuiesc copii minori A.P. și I.P..

De altfel Colegiul a reținut că, în cadrul examinării cauzei în instanța de apel **a fost dispusă audierea copilului minor A.P.** Fiind audiat în instanța de apel, copilul minor A.P. a comunicat că locuiește în or. XZ, str. xxy împreună cu tata A.P., surioara mai mică și cu bunica. Totodată a comunicat că, cu mama nu a discutat și nu a văzut-o de ceva timp. Astfel, în virtutea constatărilor reținute mai sus, instanța de fond în mod eronat a stabilit locul de trai a copiilor minori cu mama S.S (care se afla peste hotarele țării), în cazul în care din anul 2022 minorii A.P. și I.P. locuiesc cu tata A.P., **acestea fiind integrate în mediul social de la domiciliul apelantului, frecventând școala și grădinița.**

Deci, argumentele instanței de fond privind stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama, nu au putut fi reținute ca temei de menținere a hotărârii judecătorești în această parte, or, la caz **intimata nu a prezentat instanței de judecată probe** care ar demonstra că în interesul superior al copiilor, domiciliul lor urmează a fi stabilit cu ea. Prin urmare, Colegiul Civil a ajuns la concluzia de a respinge pretenția înaintată de S.S. privind stabilirea locului de trai al copiilor minori cu mama. Referitor la pretenția reclamantei privind încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori, Colegiul civil a reținut că în cazul în care prin prezenta decizie, pretenția privind stabilirea locului de trai al copiilor minori a fost respinsă, Colegiul civil a ajuns la concluzia de a respinge și pretenția privind încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori.

III.2. Temeiurile de casare parțială de către Colegiile civile și de Contencios Administrativ a hotărârilor judecătorești în litigiile de familie cu implicarea minorilor, cu modificarea acestora în instanța de apel

Făcând o analiză a celor 18 hotărâri judecătorești supuse modificărilor de către Colegiile civile și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Nord în procesul judecării cauzelor privind litigiile de familie cu implicarea minorilor în perioada de

referință a anului 2024, s-a conchis asupra *netemeinicii concluziilor judiciare* a instanțelor de fond în baza *următoarelor temeuri juridice*, conform prevederilor art. 385, 386 Cod de procedură civilă, și anume:

- ✓ *Circumstanțele importante* pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin - prima instanță nu a ținut cont de stabilitatea mediului de viață și relațiile afective ale copilului; instanța a interpretat greșit principiul interesului superior al copilului, cheltuieli crescute pentru educație, sănătate, alimentație, schimbarea regimului de trai, creșterea sau reducerea semnificativă a veniturilor părintelui debitor; survenirea unor boli cronice sau invaliditate;
- ✓ *Circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei*, pe care prima instanță le consideră constatate, *nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente* - nejustificarea convingerii instanței privind capacitatea unuia dintre părinți de a asigura condiții optime minorului; probele au fost corect administrate, dar interpretate eronat, instanța de fond nu a dat importanță justă unor probe relevante, nejustificarea convingerii instanței privind capacitatea unuia dintre părinți de a asigura condiții optime minorului; hotărârea primei instanțe a fost bazată pe probe insuficiente, nerelevante sau omisiunea de a examina probe esențiale;
- ✓ *Concluziile primei instanțe*, expuse în hotărâre, *sunt în contradicție* cu circumstanțele cauzei - ajustarea contribuției la întreținerea copilului în funcție de veniturile reale, s-au modificat considerabil mijloacele materiale sau situația familială a unuia dintre părinți, s-au schimbat esențial nevoile copilului;
- ✓ *Normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat* – omiterea prevederilor referitoare la dreptul copilului de a-și exprima opinia.

Ca exemplu de speță va fi reținută Decizia Colegiului Civil și de Contencios din 21 martie 2024 care a examinat în ședință publică cererea de apel declarată de Ș.S. prin intermediul avocatului N.E. împotriva hotărârii Judecătoriei X din 19 octombrie 2023, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Ș.S. împotriva lui Ș.N. *privind încasarea pensiei de întreținere a copilului minor*.

La 04.09.2022 Ș.S. prin intermediul avocatului N.E. s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Ș.N. solicitând încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor Ș.M., născut la 23.02.2013 în sumă bănească fixă de 3 000 lei lunar începând cu data adresării în instanță și până la atingerea majoratului de către copil.

Prin hotărârea Judecătoriei X din 19.10.2023 acțiunea a fost admisă parțial: s-a încasat de la Ș.N. în beneficiul Ș.S. pensie pentru întreținerea copilului minor Ș.M. în mărime de 1600 lei lunar, începând de la 04.09.2023 și până la atingerea majoratului de către copil; s-a încasat de la Ș.N. în beneficiul Ș.S. cheltuieli legate de asistența juridică în sumă de 2000 lei; s-a încasat de la Ș.N. în beneficiul statului, taxa de stat în mărime de 576 lei.

La data de 08.11.2023 Ș.S. prin intermediul avocatului N.E. a contestat hotărârea primei instanțe, solicitând casarea parțială a acesteia cu emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

Colegiul civil a admis apelul declarat de Ș.S. prin intermediul avocatului N.E., hotărârea Judecătoreiei X din 19 octombrie 2023, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Ș.S. împotriva lui Ș.N. privind încasarea pensiei de întreținere a copilului minor *s-a modificat prin majorarea cuantumului pensiei de întreținere* încasat de la 1600 lei la 2000 lei. Cuantumul taxei de stat s-a majorat de la 576 lei la 720 lei. În rest hotărârea a fost menținută. S-a încasat de la Ș.N. în beneficiul S.Ș. cheltuielile pentru asistența juridică în instanța de apel în sumă de 2000 lei.

Reținând prevederile art. 58, 60 alin.(1) și (2), 74, 75 alin. (1), 76 din Codul familiei, reieșind din circumstanțele cauzei descrise în raport cu probele prezentate în instanța de fond și de apel, instanța de apel a considerat oportun modificarea cuantumului pensiei de întreținere încasate de la 1600 la 2000 lei pentru minorul Ș.M., or, ***s-a constatat cu certitudine starea materială dificilă a lui Ș.S. și cheltuielile permanent suportate pentru procurarea preparatelor medicamentoase în legătură cu bolile cronice a minorului.*** Colegiul a reținut că instanța de fond în motivarea hotărârii contestate a făcut referire la informația plasată de Biroul Național de Statistică al RM, conform căreia media anuală a minimului de existență în mediul rural pentru un copil în vârstă de 7-17 ani pentru semestrul I anul 2023 a constituit în medie suma de 3022 lei lunar, conducându-se primordial de această probă, însă a fost constatat cu certitudine că la materialele cauzei au fost prezentate acte ce confirmă faptul că Ș.M. are probleme de sănătate, iar tratamentul necesită suportarea cheltuielilor suplimentare, Ș.S. fiind în imposibilitate de a face față cheltuielilor menționate, or este încadrată în grad de invaliditate, iar unica sursă de venit reprezintă pensia de invaliditate în mărime de 1 834 lei.

III.3. Ca umare a analizei celor 82 de încheieri emise de către Colegiile Civile și de Contencios Administrativ ale Curții de Apel Nord în litigiile de familie cu implicarea minorilor pe perioada anului 2024, s-a constatat că instanța de apel prin încheiere a restituit apelul, din considerentul că apelanții fără motive întemeiate nu au lichidat neajunsurile în baza termenului stabilit de către instanța de apel:

- ✓ nu a fost prezentat *apelul motivat* pe caz sau a fost constatată *lipsa împuternicirilor exprese din mandat*;
- ✓ nu a fost prezentată *dovada achitării taxei de stat și/sau taxei de timbru*;
- ✓ a fost depusă *cerere de retragere a apelului*.

Drept exemplu elocvent a celor menționate, este reținută încheierea Colegiul Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Bălți din 09 decembrie 2024 care a examinat chestiunea privind punerea pe rol a cererii de apel depusă de Ț.S. prin

intermediul avocatului M.N. împotriva hotărârii Judecătorei X din 01.08.2024, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Ț.A. către Ț.S. privind încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, majorarea cuantumului pensiei pentru întreținerea copiilor minori, încasarea cheltuielilor de judecată, prin care acțiunea a fost admisă.

La data de 28.03.2024, Ț.A. a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva lui Ț.S. privind încasarea pensiei de întreținere a copilului minor Ț.T. născut la 30.09.2022 în sumă bănească fixă de 2000 lei lunar și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătorei X din 01.08.2024, acțiunea a fost admisă: s-a încasat de la Ț.S. în beneficiul Ț.A. pensie de întreținere a copilului minor - fiul Ț.T. în sumă fixă de 2000 lei, începând cu 28.03.2024 și până la atingerea de către copilul minor a vârstei de majorat sau până la schimbarea situației materiale a părților; s-a modificat cuantumul pensiei pentru întreținerea copilului minor Ț.X. încasată de la Ț.S. în beneficiul Ț.A. prin hotărârea Judecătorei X din 25.06.2020, încasând în continuare, începând cu 05.04.2024, de la Ț.S. în beneficiul Ț.A. pensia pentru întreținerea copilului minor Ț.X în mărime bănească fixă de 1200 lei, lunar, până la majoratul copilului sau până la schimbarea situației materiale a părților; s-a modificat cuantumul pensiei pentru întreținerea copilului minor Ț.A., încasată de la Ț.S. în beneficiul Ț.A. prin hotărârea Judecătorei X din 25 iunie 2020, încasând în continuare, începând cu 05.04.2024, de la Ț.S. în beneficiul Ț.A. pensia pentru întreținerea copilului minor Ț.A. în mărime bănească fixă de 1550 lei, lunar, până la majoratul copilului sau până la schimbarea situației materiale a părților; s-a încasat de la Ț.S., taxa de stat în sumă de 2 259 lei. Nefiind de acord cu hotărârea menționată, la data de 29.08.2024, Ț.S. prin intermediul avocatului M.N. a contestat hotărârea primei instanțe, solicitând admiterea apelului, modificarea hotărârii în latura încasării pensiei de întreținere a copiilor minori a cât 1 000 lei pentru fiecare.

Nefiind de acord cu hotărârea menționată, la data de 29.08.2024, Ț.S. prin intermediul avocatului M.N. a contestat hotărârea primei instanțe, solicitând admiterea apelului, modificarea hotărârii în latura încasării pensiei de întreținere a copiilor minori a cât 1000 lei pentru fiecare.

Potrivit prevederilor art.369 alin.(1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța de apel a restituit, prin încheiere, cererea apelantului, deoarece nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea emisă în conformitate cu art.368 alin.(1). și în termenul acordat, apelantul Ț.S. nu a prezentat instanței apelul motivat și dovada de achitare a taxei de stat și taxei de timbru.

Un alt temei de restituire a apelului se reține Încheierea Colegiului Civil și de Contencios Administrativ care a soluționat chestiunea acceptării spre examinare a cererii de apel declarate de D.M. prin intermediul avocatului L.C. împotriva hotărârii judecătorei Z din 11 iulie 2024, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în

judecată formulată de D.M. către D.A., intervenient accesoriu Structura Teritorială de Asistență Socială Z, privind desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei de întreținere a copilului minor și cheltuielilor de judecată.

La 31 mai 2024, D.M. prin intermediul avocatului L.C. s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către D.A., intervenient accesoriu Structura Teritorială de Asistență Socială Edineț, privind desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei de întreținere a copilului minor și cheltuielilor de judecată. Prin hotărârea Judecătorei Z din 11 iulie 2024, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de D.M. către D.A., intervenient accesoriu Structura Teritorială de Asistență Socială Edineț, privind desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor și cheltuielilor de judecată.

Invocând netemeinicia soluției instanței de fond, D.M. prin intermediul avocatului L.C. la 16.07.2024 a contestat-o cu apel, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea hotărârii judecătorei Z din 11 iulie 2024 în latura respingerii acțiunii, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a cererii de chemare în judecată. Ulterior, la 05 august 2024, apelanta D.M. a depus cerere de retragere a apelului.

Studiind materialele cauzei, verificând temeiurile de restituire a cererii de apel, instanța de apel, în conformitate cu art.369 alin.(1) lit.e) CPC și art.269-270 CPC a admis cererea formulată de D.M. și a restituit apelul cu remiterea apelantei a cererii de apel împreună cu actele anexate.

III.4. Examinând apelul în limitele stabilite de art. 130 Cod de procedură civilă, în 85 de litigii de familie cu implicarea minorilor din perioada de referință - anul 2024, contestate la Curtea de Apel Nord, s-a reținut că instanța de fond a administrat în mod complet și obiectiv probele necesare soluționării acestor categorii de cauze, hotărârile primelor instanțe fiind legale și temeinice, reflectând în mod echilibrat interesul superior al copilului, și anume:

- *probe administrate în mod corect și complet;*
- *soluția instanței în conformitate cu legea materială și procesuală aplicabilă;*
- *argumentele părților au fost examinate obiectiv și motivat;*
- *hotărârile conțin o motivare clară, coerentă și completă;*
- *interesul superior al copilului ca principiu fundamental în dreptul familiei și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte;*
- *a fost respectată opinia minorului, chiar și sub vârsta de 10 ani;*
- *stabilitatea emoțională, educațională și socială a minorului;*
- *legăturile de afecțiune între copil și fiecare dintre părinți;*

- *evitarea oricărui indiciu de abuz, neglijență sau comportament neadecvat al părinților.*

Ca exemplu elocvent de speță, sub aspectul legalității și temeiniciei hotărârii instanței de fond poate fi exemplificată decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 28 noiembrie 2024 care a examinat în ședință publică, apelul declarat de avocatul N.V. în interesele lui M.A. împotriva hotărârii judecătorești Z din 10 mai 2024, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată formulată de C.A. către M.A., cu privire la încasarea pensiei de întreținere a copilului minor.

La data de 07.02.2023 reclamanta C.A. s-a adresat judecătorești Z cu cerere de chemare în judecată împotriva lui M.A. cu privire la încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor M.M., născut la 14.01.2020, în sumă bănească fixă în mărime de 2000 lei, lunar, până la atingerea majoratului copilului minor.

Prin hotărârea Judecătorești Z din 10 mai 2023 acțiunea a fost admisă: s-a încasat de la M.A. în beneficiul reclamantei C.A., pensia pentru întreținerea copilului minor M.M. în mărime de 2000 lei, începând cu data de 17.02.2023 și până la atingerea majoratului copilului minor; s-a încasat de la M.A. în beneficiul statului, taxa de stat în mărime 720 lei, în partea pretenției privind încasarea pensiei de întreținere.

Cererea de apel declarată de avocatul N.V. în interesele lui M.A. s-a respins. S-a menținut hotărârea judecătorești Z din 10 mai 2024, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată formulată de C.A. către M.A., cu privire la încasarea pensiei de întreținere a copilului minor.

La adoptarea soluției pe caz, Colegiul a constatat că prima instanță a examinat pricina sub toate aspectele, cu respectarea normelor de drept material și procedural, apreciind la justa valoare probele administrate în conformitate cu prevederile art. 130 Cod de procedură civilă și a pronunțat o hotărâre legală și întemeiată.

Apelantul M.A. a prezentat instanței informația privind veniturile acestuia, astfel conform informației nr. xx din 05.06.2023 acesta este angajat la SRL „T.R.” în calitate de bucătar, având un salariu net mediu lunar pentru perioada noiembrie 2022-mai 2023 în mărime de 4 494,62 lei. Potrivit acordului adițional la contractul individual de muncă din 18.08.2021, apelantului M.A. i s-a stabilit un salariu lunar brut în mărime de 32 lei pe o oră conform cantității orelor de muncă. Conform informației nr. z din 31.12.2023, eliberată de SRL „T.R.”, M.A. pe perioada anului 2023 a avut un venit în mărime de 65 422,97 lei. Colegiul Civil a constatat cu certitudine că, prima instanță a determinat corect raportul juridic dedus judecării, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate li s-a dat apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, iar în final a fost emisă o hotărâre legală și întemeiată chiar dacă nu au fost prezentate actele suplimentare pe care apelantul le-a înaintat în instanța de apel. Pornind de la minimul de existență stabilit

pentru un copil, conform informației Biroului Național de Statistică, pentru anul 2023, în medie pe lună pentru un copil în vârstă de 1-6 ani în sate de 2 232,30 de lei, precum creșterea în perioada de referință a indicilor prețurilor de consum, a costului produselor alimentare, nealimentare și a serviciilor prestate populației etc. Din perspectiva prevederilor art.74 alin. (1), (2), (3), art.97 Codul familiei, art. 3 alin.(1), (2), art. 9 alin. (1), (2), (3), art. 18 alin.(1), (2), (3) Convenția internațională cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, interesul superior al copiilor este singurul criteriu după care se va călăuzi pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pentru a-l determina, instanța va ține seama de întregul complex de împrejurări menit să asigure copilului o dezvoltare fizică, morală și intelectuală armonioasă, interesând mai cu seamă, pe lângă posibilitățile materiale ale părinților, comportarea părinților înainte și după separare, gradul de atașament și preocupare pe care au manifestat fiecare din părinte față de copil, precum și legăturile afective ce s-au stabilit între părinte și copil.

Prin urmare, instanța de judecată a reținut ca fiind rezonabil menținerea unui nivel de trai al copiilor, care să corespundă necesităților acestora, or, întreținerea oferită de părinte trebuie să corespundă intereselor și necesităților copilului, care să asigure dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală, morală și socială, că creeze condiții de viață necesare dezvoltării copiilor, totodată, este de menționat că ambii părinți sunt obligați să contribuie la întreținerea copilului în egală măsură. Astfel că stabilirea cuantumului pensiei de întreținere a copilului minor în mărimea de 2000 lei lunar în privința minorului M.M. a fost justă, pârâtul/apelant fiind în imposibilitate să răstoarne concluziile instanței de fond. În consecință, Colegiul a atestat despre ***lipsa temeiurilor de a interveni în soluția instanței de fond***, deoarece ultima corect a stabilit starea de fapt și corect a identificat și aplicat cadrul legal pertinent situației litigioase, dedusă judecătii, motivele invocate de apelant în necesitatea combaterii concluziei instanței de fond în partea casării hotărârii instanței de fond au fost respinse.

În cele ce urmează, vom aduce ***o altă de speță ca exemplu de menținere a legalității și temeiniciei hotărârii*** instanței de fond, și anume decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 04.04.2024 care a examinat în ședință publică cererea de chemare în judecată formulată de I.S. către T.M. și intervenient accesoriu IP „ASP” *privind contestarea paternității și radierea lui I.S. din rubrica „tata” în certificatul de naștere a copilului, încasarea cheltuielilor de judecată.*

La 13.12.2021 reclamantul I.S. s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către T.M., intervenient accesoriu IP „ASP” prin care a solicitat: contestarea paternității a lui I.S. domiciliat în s. ZZ, r-l XX, asupra copilului minor I.M., a.n. 16.10.2018, cu radierea din certificatul de naștere xxx a lui I.S. din rubrica ”tata”, încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 6100 lei; dispunerea și efectuarea analizei ADN.

Prin hotărârea judecătoreiei ZX sediul central din 07 februarie 2023 s-a respins integral cererea de chemare în judecată formulată de I.S. către T.M., intervenient

accesoriu IP „ASP”, privind contestarea paternității copilului minor și radierea din certificatul de naștere a lui I.S. din rubrica „tata” și încasarea cheltuielilor de judecată. Invocând netemeinicia hotărârii Judecătoriei ZX sediul central din 07.02.2023, la 26.05.2023 apelantul I.S., reprezentat de avocatul L.C. a depus cererea de apel motivată prin care a solicitat admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea civilă să fie admisă integral. Totodată apelantul a solicitat să fie dispusă efectuarea *analizei ADN*.

În motivarea apelului s-a invocat că instanța de fond nu a luat în considerare toate circumstanțele importante, a aplicat eronat analogia legii, fără a fi analizate toate probele pe caz.

Colegiul civil a ajuns la concluzia că apelul declarat de I.S. trebuie să fie repins și menținută hotărârea judecătoriei ZX sediul central din 07 februarie 2023, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată formulată de I.S. către T.M. și intervenient accesoriu IP „ASP”, privind contestarea paternității și radierea lui I.S. din rubrica „tata” în certificatul de naștere a copilului, încasarea cheltuielilor de judecată, bazându-se pe următoarele motive:

Din suportul probator prezent la materialele cauzei a rezultat că apelantul I.S. și intimata T.M. au fost în relație de concubinaj în perioada anilor 2017-2018, iar la data de 16.10.2018 s-a născut copilul minor I.M., potrivit certificatului de naștere seria VVV și Actului de naștere nr.cx din 02.11.2018, apelantul I.S. este înregistrat drept tată al copilului minor I.M.

Reținând articolele 45 alin (1), 46, 47 alin (1)-(7), 49 alin (1), 50 din Codul familiei, la fel, un rol deosebit a reprezentat dispunerea expertizei medico-judiciare, instanța și-a format convingerea asupra stabilirea paternității. Astfel, prin încheierea Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 30 ianuarie 2024 s-a dispus efectuarea *analizei ADN* în vederea stabilirii paternității lui I.S. asupra copilului minor I.M., iar potrivit concluziilor materializate în Concluzia de investigare a cazului de paternitate contestabilă nr. zxzx, formulate de specialiștii „BMD” SRL la data de 11 martie 2024, ca rezultat al examinării ADN, paternitatea lui I.S. a.n. 29.12.1996 față de copilul I.M., s-a confirmat cu probabilitatea de 99,9999%, cu formularea verbală ”paternitatea este practic dovedită”.

Astfel, prima instanță just a examinat pricina respectivă în coroborare cu prevederile legislației în vigoare, desfășurând examinarea litigiului pe principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale, organizând procesul astfel încât părțile au avut posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu pricina dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței, acordând posibilitate participanților la proces de a-și expune poziția, totodată păstrându-și imparțialitatea și obiectivitatea, creând

condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale pricinii.

IV. Concluzii și recomandări finale

Litigiile de familie cu implicarea minorilor constituie un domeniu prioritar al justiției civile, întrucât deciziile adoptate în acest context au un impact profund și de lungă durată asupra dezvoltării fizice, emoționale și psihosociale a copilului. În anul 2024, în contextul intensificării reformelor în justiție și a angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, s-a evidențiat necesitatea consolidării unei ***practici judiciare uniforme***, centrate pe interesul superior al copilului. În contextul în care se constată ***diferențe de practică*** în rândul instanțelor de fond din raza Curții de Apel Nord, soldate cu ***casări parțiale sau totale*** ale hotărârilor judecătorești, se impune o unificare a practicii judiciare prin analiza unor aspecte esențiale în examinarea acestor cauze.

Probleme practice identificate de Curtea de Apel Nord, la examinarea de către instanțele de fond a litigiilor de familie cu implicarea minorilor:

- *Aplicarea inconsistentă a principiului interesului superior al copilului* - instanțele de fond nu întotdeauna fundamentează clar cum soluția adoptată reflectă interesul superior al minorului, conform art. 6 din Codul familiei; analizele privind mediul familial, relațiile afective sau dezvoltarea copilului sunt sumare sau lipsesc, hotărârile nu indică argumente obiective și detaliate pentru soluțiile privind domiciliul copilului, programul de întrevedere, sau alte măsuri dispuse; se omite analiza condițiilor de trai, atașamentul afectiv sau opinia copilului (acolo unde e cazul).

- *Audierea minorului – aplicare neuniformă* - se constată omisiunea procedurii de audiere a copilului care nu a împlinit vârsta de 10 ani, fără o justificare clară privind impactul emotional; în unele cazuri audierea a avut loc fără respectarea condițiilor speciale prevăzute de lege (prezența psihologului/asistentului social).

- *Participarea autorităților tutelare – formalism procedural* - avizele autorităților tutelare sunt uneori sumare, fără evaluări psiho-sociale clare; instanțele nu solicită completări sau clarificări atunci când avizul este contradictoriu ori ambiguu; avizul autorității tutelare este uneori formal sau nevalorificat în raționamentul instanței.

- *Nejustificarea limitării contactului copilului cu unul dintre părinți* - deciziile care impun un regim restrâns de întrevederi nu sunt întotdeauna susținute de probe concrete privind un pericol pentru minor.

În scopul consolidării unei practici judiciare unitare și conforme cu legislația și standardele internaționale, instanțele de fond din raza Curții de Apel Nord sunt îndemnate să aplice consecvent principiile mai sus expuse, în vederea evitării casărilor și a protejării eficiente a intereselor minorilor.

Recomandările Curții de Apel Nord privind unificarea practicii judiciare în litigiile de familie cu implicarea minorilor.

În baza analizei jurisprudenței din anul 2024, Curtea de Apel Nord formulează următoarele recomandări adresate instanțelor de fond, în vederea unificării practicii judiciare și asigurării unei protecții efective a interesului superior al copilului:

1. Aplicarea riguroasă și motivată a principiului interesului superior al copilului

- Instanțele urmează să evalueze în mod concret circumstanțele fiecărui caz și să argumenteze detaliat modul în care soluția adoptată servește interesului superior al minorului;
- Este recomandată consultarea *Ghidului practic* privind aplicarea interesului superior al copilului (în baza standardelor internaționale).

2. Audierea minorului în condiții adecvate și în toate cazurile prevăzute de lege

- Asigurarea audierii copilului, chiar și sub vârsta de 10 ani, cu participarea psihologului sau asistentului social, într-un cadru protector;
- Redactarea procesului-verbal al audierii într-un mod clar și complet, cu menționarea opiniei minorului și evaluarea maturității acestuia.

3. Implicarea activă și responsabilă a autorităților tutelare

- Instanțele vor solicita autorităților tutelare avize detaliate, care să includă ancheta socială completă și concluzii motivate în interesul copilului;
- În caz de neclarități sau concluzii contradictorii, instanțele vor cere completări sau audierea reprezentanților direcțiilor de protecție a copilului.

4. Stabilirea regimului de întrevedere personalizat și executabil

- Regimul de vizitare să fie adaptat vârstei, programului și nevoilor copilului;
- Se recomandă indicarea expresă a locului, frecvenței, duratei și condițiilor vizitelor, precum și a modalității de intervenție în caz de refuz sau conflict parental.

5. Redactarea temeinică a hotărârilor judecătorești

- Hotărârile trebuie să conțină o motivare clară, completă și logică, cu prezentarea probelor administrate, analiza lor și corelarea cu soluția;
- Evitarea formulărilor șablon și utilizarea unui limbaj clar, accesibil și prietenos, în special atunci când hotărârea este destinată și comunicării cu minorul.

6. Formare profesională continuă a judecătorilor

- Se recomandă participarea constantă a magistraților la instruiți tematice privind drepturile copilului, medierea familială, psihologia copilului și bunele practici internaționale;

- Instanțele urmează să colaboreze cu *Institutul Național al Justiției* pentru actualizarea modulelor de formare specializată.

7. Crearea unor mecanisme de cooperare interinstituțională

- Consolidarea cooperării între instanțele de judecată, direcțiile de protecție a copilului, psihologi, mediatorii și alte instituții implicate în protejarea minorilor în cazurile de familie;

- Promovarea medierii ca alternativă în conflictele familiale, în special când este în joc interesul unui copil.

Din motivul că pe perioada anului 2024, s-au constatat cu precădere examinarea litigiilor de decădere din drepturile părintești, precum și cele de încasare/modificare a cuantumului pensiei de întreținere a copiilor minori, venim cu anumite propuneri și recomandări în acest sens.

Curtea de Apel Nord, în urma examinării jurisprudenței relevante din anul 2024, formulează următoarele propuneri orientate spre uniformizarea aplicării legii și creșterea eficienței în soluționarea litigiilor de decădere din drepturile părintești:

- Instanțele de fond urmează să verifice riguros dacă faptele invocate corespund temeiurilor prevăzute la art. 69 din Codul familiei;

- Nu se admite extinderea sau interpretarea extensivă a noțiunii de „neîndeplinire a obligațiilor părintești” fără probe clare și suficiente;

- Se recomandă instanțelor să solicite obligatoriu: rapoarte de anchetă socială, evaluări psihologice ale copilului, declarații ale martorilor relevanți și avizul autorității tutelare. Probele trebuie să reflecte o imagine complexă a relației părinte-copil, nu doar incidente izolate;

- Judecătorii trebuie să manifeste diligență în clarificarea faptelor, inclusiv prin interogarea directă a autorităților tutelare sau prin dispunerea expertizei psihologice/juridico-sociale;

- Se recomandă utilizarea măsurilor temporare de protecție a minorului, atunci când există riscuri evidente în timpul procesului;

- Decăderea din drepturi părintești reprezintă o măsură extremă; instanța trebuie să argumenteze clar de ce alte măsuri mai puțin intruzive (avertisment, consiliere, plasament temporar) nu sunt suficiente;

- Orice intervenție trebuie să fie proporțională cu prejudiciul constatat în raport cu copilul. Hotărârile privind decăderea trebuie să conțină o analiză detaliată a fiecărui element probator, precum și o explicație clară a modului în care s-a ajuns la concluzia că este necesară decăderea. Se evită formulările generale, șablon sau pur declarative.

- Monitorizarea post-decădere și stabilirea modalității de menținere a contactului (dacă este în interesul copilului). Instanțele vor analiza dacă există spațiu pentru menținerea unor forme de contact reglementate între copil și părintele decăzut, dacă nu contravin interesului superior al copilului. Se recomandă ca instanțele să încurajeze direcțiile de asistență socială să elaboreze planuri de reintegrare (unde este cazul).

În scopul consolidării unei practici judiciare unitare și echitabile în litigiile referitoare la pensia de întreținere pentru minori, Curtea de Apel Nord formulează următoarele propuneri și recomandări pentru instanțele de fond:

➤ ***Stabilirea și modificarea pensiei alimentare în funcție de venituri reale și potențiale***

Instanțele urmează să evalueze cuantumul pensiei nu doar în raport cu veniturile părintelui obligat, ci și în funcție de nevoile reale ale copilului, ținând cont de vârstă, stare de sănătate, costuri educaționale și alte cheltuieli specifice. Judecătorii trebuie să analizeze nu doar veniturile oficiale, ci și veniturile potențiale ale părintelui (inclusiv din activități nedeclarate, bunuri mobile/imobile, capacitatea de muncă). În lipsa veniturilor declarate, instanțele pot aplica metoda de calcul bazată pe salariul mediu pe economie, conform practicii Curții Supreme de Justiție.

➤ ***Respectarea caracterului echitabil și proporțional al contribuției***

Se recomandă analizarea situației materiale a ambilor părinți, pentru a asigura o împărțire proporțională a obligației de întreținere;

Nu se admite impunerea unei pensii derizorii care nu acoperă necesitățile minime ale minorului.

➤ ***Adaptarea pensiei de întreținere la schimbările intervenite (modificarea cuantumului)***

La cererile de modificare a pensiei, instanțele trebuie să verifice schimbările esențiale survenite (scăderea/creșterea veniturilor, nevoi noi ale copilului, schimbarea domiciliului etc.);

Este necesară motivarea detaliată a acceptării sau respingerii cererii, cu argumente financiare și sociale clare;

Cuantumul pensiei de întreținere trebuie stabilit în mod clar, fie în sumă fixă, fie procentual (în cazul veniturilor salariale), evitând ambiguitățile sau formulele vagi;

Litigiile de familie cu implicarea minorilor trebuie tratate cu maximă atenție, responsabilitate și sensibilitate, având în vedere ***vulnerabilitatea și nevoile specifice ale copilului***, indiferent de natura conflictului dintre părinți. În acest sens, ***aplicarea reală a principiului interesului superior al copilului***, audierea efectivă a minorului, colaborarea activă cu autoritățile tutelare și motivarea riguroasă a hotărârilor sunt elemente-cheie care trebuie consolidate la nivelul instanțelor de fond.

În lumina constatărilor prezentate, Curtea de Apel Nord subliniază necesitatea consolidării unei practici judiciare ***unitare, coerente și centrate pe protecția copilului*** în cauzele de familie. Uniformizarea jurisprudenței nu constituie doar un instrument de eficiență procedurală, ci o condiție esențială pentru garantarea respectării ***drepturilor copilului*** în procesul de justiție.

Curtea de Apel Nord încurajează instanțele să aplice în mod consecvent recomandările formulate, să participe activ la formările specializate și să mențină un dialog constructiv interinstituțional, contribuind astfel la ***dezvoltarea unei justiții prietenoase copilului*** și la implementarea standardelor europene în domeniul dat.

Se propune:

A aduce la cunoștință *nota informativă* judecătorilor spre monitorizarea situațiilor existente în cadrul ședinței operative a Colegiului Civil al Curții de Apel Nord.

Plasarea notei informative pe pagina - web a Curții de Apel Nord.

***Coordonator, judecătorul
Colegiului Civil și de contencios administrativ
al Curții de Apel Nord***

Stanislav Grosu

***Executor: Specialistă principală, Direcția Sistematizare,
Generalizare și Relații cu Publicul, Mariana Șveț***

